

Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos priemonių
taikymo verslui koordinavimo darbo grupės vadovei
Ekonomikos ir inovacijų ministrei
Aušrinei Armonaitei

2021 m. sausio 8 d. Nr. 21-002IR

Kopija:

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

DĖL LIETUVOS VERSLO KONFEDERACIJOS SIŪLOMŲ PAGALBOS VERSLUI PRIEMONIŲ ANTROSIOS COVID-19 VIRUSO BANGOS IR KARANTINO REŽIMO SUKELTIEMS NUOSTOLIAMS SUŠVELNINTI

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – **LVK**) – didžiausia paslaugų, prekybos ir aukštųjų technologijų įmonės vienijanti verslo organizacija Lietuvoje. Atsižvelgdami į su antrąja COVID-19 viruso banga ir dėl jos Lietuvos teritorijoje vėl įsigaliojusio karantino režimo susijusius iššūkius Lietuvos verslui ir ekonomikai, žemiau teikiame LVK narių siūlymus dėl pagalbos verslui priemonių.

Atkreipiame dėmesį, jog, atsižvelgus į užsitęsusią pandemiją, jau antrąjį karantino režimą ir išsekusius nukentėjusių įmonių finansinius resursus bei į tai, jog kai kurie sektoriai jau beveik metus balansuoja ant bankroto ribos, šiuo metu svarstant planuojamas valstybės pagalbos priemones verslui, LVK nuomone, prioritetas turi būti teikiamos subsidijų tipo priemonės, orientuotoms į atskirus sektorius.

Paramai gauti taikomi kriterijai taip pat neturėtų diskriminuoti stambių įmonių, kurių veikla, lygiai taip pat kaip ir mažesnių įmonių, buvo apribota arba uždrausta karantino režimo reguliavimo. Svarstant konkrečias priemones visais atvejais turėtų būti įvertinta galimybė taikyti skirtingą paramos intensyvumą, atsižvelgus į tai, kaip stipriai nukentėjo įmonė, t. y. kiek krito jos apyvarta, lyginant su prieš pandeminiu laikotarpiu (atitinkamai galėtų būti taikomas laiptų principas, t. y. pagal tai, kiek krito įmonės apyvarta – 30, 50 ar 70 ir daugiau procentų, didėtų paramos intensyvumas).

1. Dėl nuomos mokesčio kompensavimo

Pirmojo karantino metu nuomos mokesčio kompensavimas buvo viena svarbiausių pagalbos verslui priemonių. Nors priemonė buvo apribota įvairiais biurokratiniais suvaržymais (kai kurios įmonės, pateikusios prašymus INVEGAI paramos laukė pusė metų, kadangi buvo reikalaujama papildomų dokumentų, nenumatytų priemonės apraše), tačiau su nuomininkais sutarimą dėl nuolaidų pasiekusioms įmonėms tai buvo didelė pagalba, siekiant išlaikyti darbo vietas ir patį verslą.

Dėl to, antrojo karantino metu dauguma įmonių, kurių veikla buvo apribota ar uždrausta karantino režimo reguliavimo, tikisi, jog valstybė, kuri nustatė šiuos apribojimus, padės padengti

patalpų nuomos kaštus. Tai ypač svarbu, atsižvelgus į antrojo karantino metu pastebimą tendenciją – dažną nuomotojų atsisakymą bendradarbiauti ir pritaikyti nuomininkui nors kokias nuolaidas.

Atsižvelgus į politinę valią netaikyti praeito karantino metu galiojusios nuomos mokesčio kompensavimo schemas, siūlytume svarstyti alternatyvas, pvz. numatyti konkretaus dydžio procentine išraiška subsidiją nuomai, kuri būtų taikoma toms įmonėms, kurios atitinkamai institucijai pateikė pastaraisiais metais atliktų nuomos mokėjimų įrodymus (pavyzdžiui, sąskaitas faktūras). Taip pat būtų galima svarstyti galimybę nuomos kompensaciją susieti su apyvartos sumažėjimu konkrečiuose parduotuvėse (prekybos veiklą vykdančių įmonių atveju).

LVK žiniomis, dalis valstybės įmonių, kurių valdomose patalpose yra įsikūrusios įmonės, norėtų karantino metu netaikyti nuomos mokesčio arba jį sumažinti, tačiau galiojantys teisės aktai tokias galimybes apriboja. LVK nuomone, valstybė turėtų parodyti solidarumą ir sudaryti galimybes/pavesti valstybės įmonėms, kurių valdomose patalpose yra įsikūrusios įmonės, karantino laikotarpiu nuomininkams netaikyti nuomos mokesčio arba taikyti ženklias nuolaidas. Ypač, kai pirmojo karantino metu valstybė pati aktyviai skatino privačius patalpų nuomotojus tokio pobūdžio nuolaidas savo nuomininkams suteikti.

2. Dėl subsidijų darbdaviams po prastovų

LVK sveikina operatyvų sprendimą pratęsti subsidijų už prastovą priemonę, tačiau, siekiant išlaikyti darbo vietas, verslui nemažiau svarbu būti užtikrintam dėl finansinio stabilumo karantinui pasibaigus, todėl siūlome numatyti analogišką po pirmojo karantino veikusiai subsidijų darbdaviams po prastovų priemonę bent 6 mėnesiams po karantino pabaigos.

Atsižvelgiant į tai, kad kai kurie sektoriai Lietuvos Respublikos Vyriausybė paskelbus ekstremaliąją situaciją ir karantiną, nukentėjo labai stipriai, siūlome tikslinti Užimtumo įstatymo 41 straipsnio 2 dalį, nustatant, kad remiamojo įdarbinimo priemonės yra taikomos ir darbdaviams išlaikantiems darbo vietas, ne tik naujai įdarbinantiems darbuotojus. Įmonės, kurios atnaujina savo veiklą, susigrąžina į darbą savo darbuotojus, kurie buvo prastovose, prastovų netaiko, nes jie dirba visą darbo dieną. Kadangi įmonės neturi sukaupusios lėšų, jos neturi iš ko mokėti savo darbuotojams darbo užmokesčio. Siekiant, kad įmonės neatleistų savo darbuotojų, siūlome tikslinti įdarbinimo subsidijuojant priemonę ir ją taikyti labiausiai nukentėjusiems sektoriams. Siūlome nustatyti saugiklius, kad tokių darbdavių darbuotojai turi būti įdarbinti iki karantino ar ekstremalios situacijos paskelbimo dienos (nes būtent jų darbo vietas yra išlaikomos) ir jų darbo savaitė negali būti trumpesnė nei 35 val. (nėra galimybės skelbti prastovas).

3. Dėl tiesiogiai su klientais dirbančių įmonių darbuotojų testavimo

Tiesiogiai su klientais dirbančių įmonių darbuotojai (prekybos centrų darbuotojai, vaistininkai) kasdien susiduria su didele rizika užsikrėsti koronavirusu, antro karantino metu pastebimi gerokai padažnėję darbuotojų užsikrėtimo atvejai. Siekiant užtikrinti nepertraukiamą būtiniausių prekių (vaistų ir maisto produktų) pardavimą gyventojams bei saugų darbą vaistinių ir prekybos centrų darbuotojams, būtina užtikrinti reguliarių profilaktinį šių darbuotojų testavimą. Dėl to siūlome sudaryti galimybes vaistinių ir prekybos centrų darbuotojams reguliariai nemokamai testuotis valstybės testavimo punktuose.

4. Dėl priemonių, skirtų sparčiam turizmo sektoriaus atsigavimui

Turizmo sektorius nuo šios pandemijos nukentėjo bene labiausiai ir jau nepilnus metus yra faktiškai sustojęs. Dėl to, svarbu jau dabar numatyti veiksmingas priemones, skirtas Lietuvos kaip kelionių tikslo patrauklumo užsieniečiams didinimui, kurios būtų veiksmingos pasibaigus šiai

pandemijai, bei priemonės, skirtas įmonių likvidumo palaikymui, kurios padėtų įmonėms išsilaikyti, kol turistų srautai atsigaus ir pasieks prieš pandemiją lygį. Dėl to siūlome:

- a) Įstatymu įtvirtinti atvykstamojo turizmo ir apgyvendinimo paslaugų teikimą užsieniečiams kaip paslaugų eksportą ir taikyti jam 0 % PVM tarifą;
- b) Asmens sveikatos priežiūros įstaigos licenciją turinčiose įstaigose – tokiose kaip SPA viešbučiuose, sveikatingumo centruose – teikiamoms sveikatinimo paslaugoms įvesti lengvatinį 5 % PVM tarifą.

5. Dėl pagalbos civilinės aviacijos sektoriui

Dėl pandemijos padarinių visam turizmo sektoriui bei tarptautinėms tiekimo grandinėms, Lietuvoje veikiantys oro vežėjai, aviacijos specialistų mokymų organizacijos, orlaivių remonto ir techninės priežiūros organizacijos, antžemines paslaugas oro uostuose bei prekes į orlaivius ir oro uostus teikiančios įmonės susiduria su rimtais iššūkiais siekdamos užtikrinti savo veiklos tęstinumą bei sutartinių įsipareigojimų vykdymą, įskaitant ir įsipareigojimus valstybei bei savo darbuotojams.

Siekiant užtikrinti viso Lietuvos aviacijos verslo veiklos tęstinumą šios ekstremalios situacijos metu, siūlome aviacijos paslaugų įmonėms taikyti šias pagalbos priemones:

- a) Papildyti Lietuvos Respublikos Ekonomikos ir inovacijų ministro bei Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2020 m. gruodžio 30 d. įsakymą Nr. 4-1171/A1-1301 „Dėl Karantino metu ribojamų ir netiesiogiai ribojamų ūkinių veiklų sąrašo patvirtinimo“ (toliau – Sąrašas), numatant žemiau nurodytų veiklų įtraukimą į Sąrašą:
331600 - Orlaivių ir erdvėlaivių remontas ir techninė priežiūra (orlaivių remontas)
512100 - Krovininis oro transportas
812000 - Valymo veikla (orlaivių valymas)
749000 - Kita, niekur kitur nepriskirta, profesinė, mokslinė ir techninė veikla
773500 - Oro transporto priemonių ir įrangos nuoma ir išperkamoji nuoma
773900 - Kitų, niekur kitur nepriskirtų, mašinų, įrangos ir materialijų vertybių nuoma ir išperkamoji nuoma.
- b) Sudaryti sąlygas aviacijos įmonėms gauti valstybės garantijas jau turimoms paskoloms, kurios užtikrina strategiškai reikšmingų ir tokio pobūdžio aviacijos įmonėms esminių infrastruktūros objektų išlaikymą bei finansavimą.
- c) viso karantino metu (įskaitant laikotarpį, kurį jis gali būti pratęstas) ir du mėnesius po jo oro uostuose veikiančioms bendrovėms netaikyti patalpų, pastatų, automobilių aikštelių nuomos mokesčių.

6. Dėl reikalingų sprendimų, siekiant užtikrinti sklandų vaistinių darbą

6.1. Dėl darbo šventinėmis dienomis kompensavimo

LR sveikatos apsaugos ministro valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo sprendimu Nr. V-2985 (toliau - Sprendimas) buvo numatyta pareiga visoms vaistinėms dirbti šventinėmis dienomis - 2020 m. gruodžio 25-27 d. ir 2021 m. sausio 2-3 d.. ne trumpiau kaip po 4 valandas per dieną. Toks sprendimas, atsižvelgiant į iki minimumo sumažėjusius klientų srautus, darbuotojų pervargimą, saviizoliacijoje buvusius darbuotojus bei švenčių dienomis mokamą dvigubą atlyginimą, vaistinėms buvo itin sunkiai įgyvendinimas ir ekonomiškai nenaudingas (buvo vaistinių, kurios per šventinę dieną suprekiavo tik už 5 eurus). Dėl to, LVK ragintų Sveikatos apsaugos ministeriją drauge su kitomis institucijoms kuo skubiau numatyti ir išmokėti vaistinėms kompensacijas darbuotojų darbo užmokesčiui padengti už privalomą darbą praėjusių šventinių dienų metu.

LVK nuomone, atsižvelgus į tai, kad ekstremalioji situacija šalyje gali tęstis dar ne vieną mėnesį, ir valstybė gali būti priversta duoti verslui tam tikrus nurodymus dėl darbo organizavimo, būtina numatyti aiškų ir iš anksto visiems žinomą kompensavimo mechanizmą, kai atitinkami verslai vykdo tokio pobūdžio Sveikatos apsaugos ministerijos ar kitų institucijų privalomus nurodymus, ir kompensuoti verslui už tokį darbą.

6.2. Dėl nuomos mokesčių netaikymo vaistinėms, esančioms asmens sveikatos priežiūros įstaigose

Šiuo metu yra apribotos klientų galimybės patekti į vaistines, esančias asmens sveikatos priežiūros įstaigose (vienur gali patekti tik pacientai, atėję pas gydytojus, kitur pacientai išvis neįleidžiami). Dėl šios priežasties šių vaistinių apyvartos yra ženkliai kritusios. Atskiros savivaldybės jau taiko tam tikras pagalbos priemones asmens sveikatos priežiūros įstaigose veikiančioms vaistinėms, tačiau ši praktika itin nevienoda, rinkoje nėra aiškumo. Dėl to siūlome nacionaliniu mastu numatyti, jog ekstremaliosios situacijos metu vaistinėms, esančioms asmens sveikatos priežiūros įstaigose, nuomos mokesčiai netaikomas, arba, numatyti šio mokesčio kompensavimo mechanizmus.

6.3. Dėl dalies funkcijų perdavimo vaistinėms

Siekiant sumažinti asmens sveikatos priežiūros įstaigų darbą, siūlome dalį funkcijų perduoti vaistinėms:

a) suteikti vaistininkams galimybę pratęsti kompensuojamųjų vaistų receptus, kai pacientų lėtinės ligos eiga yra stabili. Tai ne tik padėtų mažinti eiles pas šeimos gydytojus, bet ir suteiktų galimybę medikams daugiau laiko skirti ūmių ar sudėtingesnių ligų gydymui bei prižiūrėti tuos, kurių būklė yra sunkiau prognozuojama;

b) leisti vaistininkams be gydytojo recepto pacientams išduoti reikiamus receptinius medikamentus skubiais, ūmiais, tačiau nesudėtingais atvejais, kuomet nuotolinė konsultacija ar vizitas pas gydytoją yra įmanomas tik po kelių dienų, o gydymą pacientui reikia pradėti čia ir dabar. Kad tuo nebūtų piktnaudžiaujama, vaistininkai galėtų parduoti tik tokį vaisto kiekį, kurio pacientui užtektų iki gydytojo paskirto vizito.

6.4. Dėl informacijos valdymo

Jau prieš kelias savaites tiek savivaldybės, tiek Sveikatos apsaugos ministerija atskirai pradėjo rinkti duomenis apie vaistinių darbuotojus, kurie bus reikalingi organizuojant vaistininkų skiepijimą nuo COVID-19. Pastebime, jog šiuo metu informacija (t.y. konkretūs vaistinių darbuotojų, sutinkančių skiepytis, asmens duomenys) yra renkama decentralizuotai, savivaldybės naudoja skirtingas formas (šiuo metu jų jau yra bent 60). Tai itin apsunkina vaistinių darbą, be to, kelia pavojų, jog surinkta informacija bus netiksli. Dėl to siūlome Sveikatos apsaugos ministerijai numatyti vienos formos dokumentą, kurį naudoti būtų įpareigos savivaldybės, arba šią informaciją rinkti centralizuotai.

7. Dėl su transporto infrastruktūra susijusių mokesčių ir rinkliavų

Atkreipiame dėmesį, jog šiuo metu Klaipėdos uoste veikiančių krovos įmonės, teikiančių krovinių krovos ir sandėliavimo bei keleivių aptarnavimo paslaugas, jaučia ne tik neigiamą COVID-19 pandemijos poveikį, ne mažesnę įtaką daro ir geopolitinė aplinka dėl kurios nepratęstos įmonių nepertraukiamai veiklai svarbios sutartys dėl Baltarusijos naftos produktų gabenimo per Klaipėdos uostą. Šioje sudėtingoje negali būti didinami su transporto infrastruktūra (uosto, geležinkelių, autokelių) susiję mokesčiai ir rinkliavos, kad nebūtų papildomai apkrautos logistikos grandinės,

turinčios kritinę reikšmę Lietuvos ūkiui. Dėl to, preventyviai prašome susilaikyti nuo bet kokių mokesčių ir įkainių, susijusių su transporto infrastruktūra, didinimo.

8. Dėl aukštesnių kvalifikacinių reikalavimų apsaugos priemonėms taikymo

Dabar galiojantis reguliavimas, nustatytas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. kovo 12 d. įsakymu Nr. V-334 „Dėl Medicinos priemonių (prietaisų) teikimo į Lietuvos Respublikos rinką ir naudojimo valstybės lygio ekstremaliosios situacijos visoje šalyje dėl naujojo COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo grėsmės laikotarpiu“ (toliau – Ministro įsakymas), nors buvo nustatytas kuomet rinkoje egzistavo kokybiškų apsaugos priemonių trūkumas, vis dar sudaro visas galimybes tiekti į rinką Medicinos priemonių (prietaisų) saugos techninio reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. V-18 „Dėl Medicinos priemonių (prietaisų) saugos techninio reglamento patvirtinimo“ (toliau – Reglamentas), reikalavimų neatitinkančias medicinines kaukes. Be to, sudarytos sąlygos kiniškų ir ne visais atvejais saugių bei kokybiškų medicininių kaukių naudojimui mūsų sveikatos priežiūros įstaigose.

Šiuo metu asmens apsaugos priemonių, tokių kaip medicininės veido kaukės, atitinkančių Reglamento reikalavimus, pasiūla atitinka jų paklausą. Lietuvoje veikiantys gamintojai gali reikšmingai prisidėti prie Lietuvos sveikatos priežiūros sistemos aprūpinimo saugiomis ir veiksmingomis medicininėmis kaukėmis.

Dėl to prašome panaikinti Ministro įsakymą arba jį pakeisti taip, jog nebebūtų leidžiama į Lietuvos rinką teikti ir naudoti saugos techninių reglamentų neatitinkančių medicininių kaukių.

9. Dėl pagalbos žiniasklaidos sektoriui

2020 m. gruodžio 9 d. Biudžeto ir finansų komitetas posėdyje priėmė siūlymą Vyriausybei svarstyti plataus masto socialinės reklamos kampanijos užsakymą, numatant pakankamą valstybės užsakomos socialinės reklamos finansavimą bei jį skaidriai paskirstant kiekvienai žiniasklaidos priemonei proporcingai, pavyzdžiui, pagal 2019 m. pajamų rodiklius.

Siūlomas socialinės reklamos kampanijos užsakymas turėtų visapusišką naudą: 1) telktų visuomenę ir skatintų jos atsakingą elgesį pandemijos laikotarpiu; 2) taptų finansine paskata, prisidedant prie žiniasklaidos sektoriaus išlikimo trumpuoju laikotarpiu.

Tokia priemonė yra gyvybiškai svarbi šiuo laikotarpiu, kadangi Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos departamentas pastaraisiais mėnesiais fiksuoja augančius dezinformacijos rodiklius, ypač – su pandemijos valdymu ir Covid-19 virusu susijusiuose pranešimuose. Pastebima tendencija, kad nuomonės, raginančios nesilaikyti sveikatos saugumo nurodymų, ar skleidžiančios nepagrįstas abejones vakcinų atžvilgiu, dalį visuomenės pasiekia greičiau nei faktais grįsta informacija. Be to, visuomenė linkusi toliau dalintis nepagrįstais pranešimais socialiniuose tinkluose.

Atsižvelgiant į prasidėjusį vakcinacijos procesą – pagrindinę priemonę šiai krizei išspręsti, būtina plėsti objektyvios informacijos sklaidą, užtikrinant visuomenės palaikymą vakcinacijai.

Vyriausybės inicijuota socialinė informacinė kampanija taip pat padėtų iš dalies kompensuoti žiniasklaidos priemonių nuostolius.

Atsižvelgdami į probleminę žiniasklaidos sektoriaus finansinę situaciją ir su Covid-19 pandemija susijusios faktais grįstos informacijos sklaidos poreikį, siūlome kuo operatyviau apsvarstyti socialinės reklamos kampanijos užsakymo pasiūlymą.

10. Dėl nuotolinio informacijos pateikimo daugiabučių gyventojams ir susirinkimų organizavimo

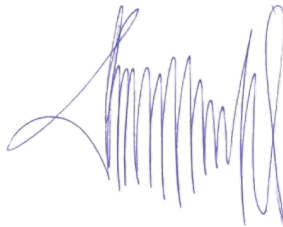
Šiai dienai esamas teisinis reglamentavimas, susijęs su informacijos teikimu bendrojo naudojimo objektų patalpose butų ir kitų patalpų savininkams (toliau – Savininkai) bei daugiabučių namų bendrijų, jungtinės veiklos sutarties įgaliotų asmenų ir bendrojo naudojimo objektų administratorių (toliau – Valdytojai) organizuojamais ir vykdomais Savininkų susirinkimais / balsavimais dėl bendrojo naudojimo objektų atnaujinimo darbų, tinkamai neužtikrina, kad Savininkams būtų sudaryta sveikatai saugi gyvenamoji aplinka, neatsižvelgiama į jų poreikius bei interesus, neišnaudojamos elektroninės priemonės gauti ir teikti informaciją. Daugiabučių namų bendrojo naudojimo vietos, pvz. laiptinės, yra viena iš pagrindinių vietų šiai ligai plisti¹, todėl būtina keisti esamą teisinį reglamentavimą, kad būtų kuo labiau sumažintas COVID-19 ligos plitimas ir būtų užtikrinta sveikatai saugi aplinka. Atsižvelgiant į tai, prašome:

- a) Inicijuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 5 d. nutarimo Nr. 831 „Dėl daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų administravimo nuostatų patvirtinimo“ 14.2., 14.3., 14.4. punktų pakeitimus;
- b) Inicijuoti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. lapkričio 22 d. įsakymo Nr. D1-961 „Dėl butų ir kitų patalpų savininkų susirinkimo šaukimo, darbotvarkės ir priimtų sprendimų skelbimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 3.2., 4, 9, 9.3., 11 punktų pakeitimus;
- c) Inicijuoti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. kovo 24 d. įsakymo Nr. D1-251 „Dėl butų ir kitų patalpų savininkų balsavimo raštu, priimant sprendimus, tvarkos aprašo patvirtinimo“ 3, 11, 12, 12.2., 19 punktų pakeitimus.

Atlikus nurodytus pakeitimus, būtų užtikrinta, kad daugiabučių namų priežiūra ir susijusių klausimų sprendimas dėl COVID-19 plitimo nesustos bei bus sumažinta grėsmė kilti neigiamoms pasekmėms žmonių sveikatai. Papildomai pažymėtina ir tai, kad tokiu būdu, bendrojo naudojimo objektų valdymas tapti labiau skaitmenizuotas bei užtikrintų Savininkų poreikius.

Pagarbiai

Prezidentas

Andrius Romanovskis

Originalas siunčiamas nebus

Ineta Rizgelė, el.p.: ineta@lvk.lt, tel. 8 5 212 1111

¹ <https://am.lrv.lt/lt/naujienos/dar-viena-uztvara-koronavirusui-plisti-daugiabuciu-namu-laiptiniu-dezinfekcija>